

ODYSSÉ

SVENSKA KRYSSARKLUBBENS MEDELHAVSSEGLARE — nr 1/2019

Sally seglar i Portugal

TEXT OCH BILD: HÅKAN LANDBERG

Portugals öppna och utsatta kust med dimma och svaga vindar gav kanske inte den bästa segling vi haft. Men landet är väl värt att besöka. Många intressanta platser erbjuder fantastiska upplevelser.

Vi firar nya året med att bada och dricka glühwein.

Jag ensamseglar Sally mot hennes första portugisiska hamn. Dimma och bleke avslutas med solsken. Efter några dagar i Povoia de Varzim kommer Anders ombord. När vi tror att dimman ska lätta ger vi oss av söderut mot Porto.

Svag västlig vind ger inte mycket fart. Med gennakern lyckas vi ändå under flera timmar i ganska tjock dimma för det mesta komma upp i mellan tre och fyra knop. På AIS ser vi två svenska båtar komma i kapp oss utifrån havet. När de passerat bestämmer vi oss för att köra sista biten till Porto.

När vi vid fyratiden lägger till i Douro Marina, en halvmil från Porto, skiner eftermiddagssolen. Vi går en promenad i den gamla fiskebyn Afurada och hamnar så småningom på restaurang tillsammans med de två svenska och en norsk besättning som gått om oss – en trevlig kväll med grillad fisk och vin till mycket humana priser.

Portvin

Nästa dag är vi turister, tar färjan över floden och åker gamla spårvagnar på linje 1 och 18 upp till centrum på kullarna ovanför floden. Vi passerar många fina gamla byggnader och trevliga kvarter.

Tvårs över floden Douro ligger Gaia med alla sina portvinsköllare. Efter trerätters lunch med utsikt över Porto lättar vi på plånboken hos några vinhus och får tyngre ryggsäck på hemvägen.

Vi tankar diesel och lämnar hamnen i förmiddagssol, som snabbt försvinner i dimman på havet. Det blir motorgång i svag motvind.

Den automatiska mistluren som finns i vår VHF kommer åter till användning. En gång i minuten får dess starka signal från högtalaren på radarstolpen diskussionen i sittbrunnen att bli något haltande. De sista två timmarna är vinden på sydväst och vi kan sträcka söderut mot kvällens ankarplats utanför Alveiro vid den lilla staden São Jacinto.

Dödsolyckor

Därifrån går vi nästa morgon till Figueira da Foz, en av flera hamnar som man inte får anlöpa eller lämna vid hög sjö. Flera båtar som trotsat förbudet har fått dryga böter. Det har varit flera dödsolyckor med båtar som försökt.

Under våra tio dagar där var hamnen stängd vid två tillfällen à två dagar. Från piren konstaterar vi att det inte lockade att ta

sig ut genom brytande sjö även om vi hade fått tillåtelse.

Figueira är en bra bas med bra butiker. Från ett naturområde på 260 meters höjd kan man titta ned på fyren med dess lykta 97 meter över havet. Kul. Man får också fin utsikt över den nästan en kilometer breda stranden, som bildats sedan pirarna byggts ut.

Fina gamla städer

Härifrån kan man ta bil eller tåg till Portugals Venedig, Aveiro, och den gamla staden Coimbra.

Aveiro är en trevlig liten stad med kanaler och fina gamla hus men med ganska mycket turister. Staden med sitt floddelta var på 14- och 1500-talen blomstrande men minskade sedan i betydelse sedan utloppet mot havet sandat igen i en svår storm 1570. Det dröjde ända fram till 1808 innan havet bröt igenom så att man kunde segla igen. Då fick staden ett nytt uppsving.

Coimbra har rötter från romartiden. Sedan tog morerna över. Vissa delar av slottet har fortfarande murar från tusentalet. Redan på 1100-talet föll staden i korsriddarnas händer. Alfonso Henriques gjorde Coimbra till Portugals första huvudstad 1139 innan

tronen 1255 flyttades till Lissabon. Universitetet, ett av världens äldsta med anor från 1200-talet, flyttade 1537 åt andra hållet. Från dess plats på Alcocovakullen har man fin utsikt över floden.

Fadon föddes här

Coimbra är också födelseort för den portugisiska fadon, med dess romantiska kärleksballader. De lärde tvistar om det var brasilianska studenter eller de från Lissabon som började sjunga så på mitten av 1800-talet. Fadon har genom åren utvecklats och anpassats efter sin tid.

På en liten privat klubb lyssnade vi på två fantastiska musikanter på portugisisk respektive klassisk gitarr och en fadosångare som i sin inlevelse nästan vred sig ut och in. Gitarristen, som var delägare och biljettförsäljare rekommenderade oss ett fantastiskt litet ställe med härlig mat.

Med bil kan man också besöka Óbidos, en fin gammal stad innanför välbevarade murar. Även här mycket turister. Vi gick runt hela staden uppe på stadsmuren. Stundtals lite läskigt då det är smalt och helt utan räcken eller andra skydd.

Nix nordan

Ned mot Nazare fick vi fin segling, första gången med medvind, om än svag. Den kända nordan fortsätter lysa med sin frånvaro. Vid segelklubbens brygga är det lite guppigt när fiskebåtarna kör förbi men annars bra hamn.

Före middagen cyklar vi längs den långa stranden och tar sedan bergbanan till Sitio

på klippan ovanför staden. Där ser vi solen gå ned i havet och njuter en fantastisk utsikt.

Näst dag får vi fin segling med god fart, men just som vi bestämmer oss för att gå hela vägen till Cascais – dör vinden. Förmodligen bli det motorgång oavsett vilken dag vi går vidare så vi kan lika gärna köra på tänker vi.

Strax efter solnedgången passerade vi kontinentens västligaste udde, Cabo da Roca, 9 grader 30 minuter väst eller 21,5 grader väst om vår hemmahamn i Ljungskile. Vi har varit på väg ett tag nu och loggat närmare 2500 sjömil sedan vi gick hemifrån.

Huvudstad, sagoslott och badort

Det tar åtta timmar för motor. Vi anlöper i mörker vid tiotiden. Cascais är en ganska stor men trevlig semesterstad med många utländska turister i den mysiga stadskärnan.

Från Cascais kan man enkelt ta tåget in till fina gamla Lissabon på kullarna vid floden Tejo. Staden är värd ett besök – stanna gärna en natt och upplev kvällslivet! Bairro Alto eller kvarteren i Alfama upp mot den gamla borgen är bra alternativ till turiststråken i centrum.

Med en heldagsutflykt med buss från Cascais kan man besöka Sintra. Vi löste endagskort och for med linje 403 längs kusten till Cabo da Roca och sedan vidare till den mytomspunna sagovärlden Sintra, i flera hundra år sommarställe åt kungafamiljen och andra med gott om pengar.

I den gamla staden ligger National Palace, ett fantastiskt slott med en fin utställning i många grandiosa salar.

På klostergrund

Nästa buss tar oss upp till sagoslottet Pena Palace, ombyggt och restaurerat 1839 åt kung Ferdinand II. Från början var det ett kloster på den 500 m höga klippan. Slottsparken har fina promenadvägar. Vi gick till bergskedjans högsta topp 528 möh och fick en fantastisk vy över slott och omgivning med Atlanten i bakgrunden.

Sista etappen för Sally före vinterhamnen börjar med en underbar dag på havet. Fin vind ger oss bra fart söderut, slör i fem knop på platt, klarblått hav. Cascais med Sintrabergen försvinner sakta akterut. Hela dagen har vi högsommarvärme, seglar i shorts och njuter sol från klarblå himmel.

Synd att dagarna är så korta nu i slutet av oktober. Redan vid halv sju försvinner solen under en knivskarp horisont. Det blir en fantastisk natt. Fram till midnatt kan vi se i måttliga nordvästliga vindar. Det är så lugnt på havet att det går att sova i förpiken.

Halvmånen sjunker sakta mot horisonten och lägger en silvergata över havet. Vid midnatt dör vinden och det blir motorgång. Fantastisk stjärnhimmel med Mars i öster och glittrande mareld i svallvägorna.

Vinterhamn i Lagos

I soluppgången rundar vi Portugals sydväst-hörn Cabo da São Vicente, känd för sina vackra solnedgångar. Redan fenicier och kartagener dyrkade solen här. Nu flockas turisterna på den höga klippan för att se solen sjunka i havet.

Vid tolv går vi in i Lagos, vår planerade vinterhamn på algarvekusten. Hamnen

Aveiro, Portugals Venedig.

Två fantastiska musikanter på portugisisk respektive klassisk gitarr och en fadosångare som nästan vred sig ut och in i sin inlevelse.

är otroligt väl skyddad. Det är nära till allt; affärer, sevärdheter, bra marina/butik och många restauranger.

Bäst av allt är att det finns en internationell grupp mycket aktiva, övervintrande seglare. Vi träffar gamla vänner och får många nya. Mycket aktiviteter med musikkvällar, linedans, bridge, yoga mm.

Långtgående förströelse

Onsdagar är vandringsdagar. Chip, en gammal engelsk militär som i över 15 år utforskat olika leder och stigar, ordnar turer i trakten. Jättebra att ha en så erfaren guide som känner till ställen man inte hade hittat själv.

I den lilla byn Barão de São João, en halv timme med buss från Lagos kan man vandra upp bland kullarna och bland annat se en fascinerande skulpturpark.

På två fina stränder vid Lagos tar vi gärna promenader; den väster om staden är med sina klippformationer och grottor helt fantastisk en förmiddag med lågvatten.

Med bil eller långa ben kan man nå fyren söder om Lagos på Ponta da Piedade och se hur vågor slår in mellan klippor och i grottor.

Julslingor i mantåget

Vi gör en del dagsseglingar när vädret tillåter. Första advent firades så i svaga till måttliga vindar, klarblå himmel och sommarvärme, i alla fall i solen.

När vi förtöjt klär vi mantågen med LED-ljusslingor – det är ju snart jul. Vi får underbara men ganska korta ”sommardagar” ända fram till början av februari. Kvällar och nätter är kyligare, ibland ned mot fem grader, någon enstaka gång med lite frost på däck i gryningen.

Nyåret firas med god middag ombord med franska och tyska vänner och stort fyr-

verkeri i staden vid tolvslaget. Nyårsdagen inleds med ett uppfriskande bad i 15-gradigt havsvatten. Efter badet glühwein och mingel på stranden i sommarvärmen.

I februari lämnar vi Sally och vännerna i Lagos för några veckors skidåkning i Italien.

Färgglad överraskning

Månadsskiftet februari/mars ger oss några veckor av riktigt tråkigt väder med regn och friska vindar. Sliptagningen skjuts fram en vecka och sedan en vecka till. Sedan tröttnar vi och bestämmer vi oss för att ta upp oavsett väder och sedan stanna på land tills vi är klara.

Nu visar det sig att det inte var så mycket att göra. Coppercoaten på botten har klarat sig precis så bra som vi hoppats. Den giftfria silikonfärgen på S-drev och bogpropeller blir en positiv överraskning. Ingen bevaxning alls och den sitter till och med kvar på propellern i fören.

Vi byter lite anoder för säkerhets skull och bättringsmålar lite slagmärken i silikonfärgen. Polera skrov går bra att göra i duggregn så vi klarar oss med två nätter på land.

På väg igen

Till slut tittar solen fram. Vi lämnar Lagos på morgonen 20 mars, skinande blank i skrovet och helt ren under. Trots solen kylslaget i tilltagande nordanvind. En frisk halv vind ger oss bra fart österut längs kusten.

Vi kompromissar mellan att vara tillräckligt nära kusten för att ha något att titta på och tillräckligt långt ut från de ganska höga klipporna för att få vind. Ändå kunde vi gå in i Albufeira redan strax före lunch. Marinan är bra med rimliga priser och en inte allt för lång promenad in till den gamla, turistiska, staden.

Kallstart

Bara sex grader varmt när klockan ringer strax före sju. Men solen värmer och efter en snabb frukost lämnar vi Albufeira i en frisk halv vind. Så småningom möter vinden och vi får göra några slag innan vi kan gå in mellan Faros pirar.

I Ria Formosas floddelta ligger flera låga sandöar. Culatra är den mest kända och vi ankrar innanför den i sandbotten och lagom ankardjup. På sommaren kan över hundra båtar ligga här; nu är vi färre än tio.

Nästa dag börjar redan vid sju. I morgonsol och svag nordost länsar vi sakta ut från Culatra medan vi äter frukost i sittbrunnen. I hamninloppet möter bra medström vågorna från havet och ger rejäla överfall men vi lyckas ta oss ut vid kanten utan missöden.

Ute på havet är nordostan inte lika bra eftersom vi ska åt det hållet. Vi håller så högt som möjligt och hoppas på det bästa, dvs att vinden vrider mot väst. Det gör den; vi kan

Sagoslottet Pena Palace ovanför Sintra.

hålla upp mot Rio Guadiana i princip utan att slå. Solen skiner från klar himmel hela dagen men nordan är som bekant alltid kall, speciellt när man som vi har den emot.

Försiktig kompromiss

Nu blir det till att fundera. Det är ganska grunt i inloppet; alla rekommenderar att man inte går in på stigande vatten, mitt emellan låg och högvatten. Det är vi lite för tidiga för.

Vi vill gärna ha medström upp för, dvs lågvatten när vi går in. Dessutom vill vi ha lågvatten om vår mast på 19 meter ska passera en bro som har 18 meter segelfri höjd vid högvatten.

Kompromissen blir att vi försiktigt går in två timmar efter lågvatten. I frånlandsvind och utan dyning är det OK. Vi passerar bron tre timmar före högvatten med en meters marginal. Också OK.

Med en à två knops medström hela vägen går vi de 17 sjömilerna upp till Alcoutim ganska snabbt.

Plotterkortet stämde

Rio Guadiana har varit gränsflod mellan Portugal och Spanien sedan medeltiden. Vi känner historiens vingslag när vi går upp för denna vackra flod. Redan fenicierna seglade upp här; romarna fraktade koppar och zink från Mértola ytterligare tio sjömil uppströms.

Vårt plotterkort stämde väldigt bra. Floden var mycket väl uttryckt. Alcoutim blir vår sista hamn i Portugal innan vi går ned för floden till Ayamonte på spanska sidan.

Vinter vid Algarve

Algarvekusten är utmärkt att övervintra vid med flera bra hamnar. Att hyra bil är billigt på vintern för dagsutflykter till allt från fina stränder i väster till Mértola i öster. Till den senare kan man köra lite mindre vägar. Från motorvägen vid Loulé går N396 norrut.

Mértola vid Rio Guadiana hette under romartid Myrtilis. Floden som lite längre söder ut utgör gräns mellan Spanien och Portugal kan man gå uppför med egen båt men de sista tio sjömilerna efter Alcoutim är inte sjömärkta och, vad vi hört, luriga. Staden har rester från morernas tid; mycket av den gamla bebyggelsen finns kvar med smala gator och gränder och en liten borg på toppen. En kyrka är en ombyggd moské. På 1200-talet var man mycket för återvinning.

Tavira, lite österut från Faro, är en av Algarves vackraste städer. I det gamla vattentornet, 100 möh finns en kamera obscura. Med två linser och en spegel kan man kika

ut över staden, som var feniciernas mest avlägsna. Romarnas bro spänner fortfarande över floden. Tyvärr förstördes staden, liksom annat längs Portugals kust av den stora jordbävningen 1755 och dess tsunami.

I Monchique uppe i bergen finns varma källor, kända sedan romartiden, i dag utvecklade till ett antal spa. Från Algarves högsta topp, Foia 906 möh, får man bedärande utsikt. Besök också vingårdarna. En favorit är Quinta do Francês mellan Portemão och Silves.

Staden Silves ligger på en kulle ovanför Rio Arade, naturligtvis med kyrka och gammal borg högst upp. Floden var en viktig handelsled för fenicier, greker, kartager och romare, västgoter och morer på tiden det begav sig. Men, redan på 1200-talet började floden sanda igen och staden förlorade sin betydelse. Den fina lilla staden är ändå väl värd ett besök. 📍

EVA och **HÅKAN LANDBERG** har seglat tillsammans sedan 1999, sedan 2013 i sin CR 390 Sally. Sommaren 2015 gjorde de "England runt på 80 dagar". I april 2017 lämnade de Sverige för Medelhavet på obestämd tid. De tillbringar vintern 2018/19 i Italien. Följ dem på bloggen www.seglingsresor.se.

